

CRIȘAN MUȘETEANU,
un nou membru al clubului septuagenarilor

În data de 17 decembrie 2017, Crișan Mușeteanu evoluează de la sexagenari și intră în Clubul Septuagenarilor. S-a născut în ultimele două săptămâni de existență a Regatului României, în București. Părinți i-au fost medicul, scriitor memorialist și poet Crișan V. Mușeteanu (1915–2006) și Valentina, nepoată a regentului Constantin Sărățeanu (1862–1935), care prin avatarurile vremurilor, curând după nașterea fiului lor, au trebuit să trăiască despărțiți unul de altul ... Tatăl în Germania, ca bursier Humboldt, mama în România cu fiul, fiecare refăcându-și viața așa cum soarta a decis. Reîntâlnirea celor doi s-a petrecut la senectute, după 1990, dar în alte condiții ...

Absolvent, în 1965, al renumitului Liceu „Spiru Haret” din București este admis la Facultatea de Istorie din cadrul Universității din București, unde beneficiază de ultimii ani de activitate didactică ai renumiților profesori Ion Nestor, Dumitru Berciu, Dionisie M. Pippidi, Emil Condurachi, Dumitru Tudor. Fiind atras de studiul Antichității, participă la săpăturile arheologice de la *Histria*, în special în echipa lui Alexandru Suceveanu (1940–2013), viitorul său conducător științific al tezei de doctorat.

Obține diploma de licență în anul 1970 și va fi repartizat profesor de istorie la Liceul din Fetești (jud. Ialomița). Își face stagiatura de trei ani, până în 1973. Arheologia este însă o „boală curată” care nu se lasă părăsită. Colaborează cu Muzeul Militar Central din București, cu Floricel Marinescu, participând la campaniile de săpături arheologice din cetatea getică de la Polovragi (jud. Gorj) și castrele romane de pe *Limes Alutanus* de la Titești și Racovița (jud. Vâlcea).

Între timp o cunoaște pe Antonia Liliana Anghel, „navetistă” și ea, și se întemeiază o nouă familie.

Crișan vrea și arheologie, de aceea între anii 1973–1979 activează ca muzeograf la Muzeul de Istorie din Călărași.

Aici, pe malul Dunării, are șansa să-l cunoască mai bine și să colaboreze cu inimosul pictor, director al muzeului (1951–1975), Niță Anghelescu (1903–1999). Coleg, ba chiar director de muzeu, în perioada 1 februarie 1975–30 iunie 1977, îi este, printre alții, fostul coleg și prieten din studenție, regretatul Nicolae Conovici (1948–2005). Amândoi, pentru a supraviețui financiar și spiritual, se hrănesc zilnic cu o pâine și un litru de lapte. Sarcinile de serviciu, preocupările științifice, plăcerea de a lucra în aer liber îi face pe amândoi să participe uneori la șantiere comune – cetatea de la Piscu Crăsani și necropola de secolul al IV-lea de la Copuzu (1973–1980).

Își împart însă epocile istorice, Crișan ocupându-se de perioada romană, ca o continuare a celor învățate în studenție în așezarea milesiană de pe malurile Lacului Sinoe. Dar pentru asta traversează Dunărea, în zona comunei Ostrov, de pe malul drept al Dunării, teritoriu aparținând în Antichitate orașului *Durostorum*, Silistra de astăzi. Perioadele de creștere și scădere ale nivelului apelor Dunării favorizează eroziunea malurilor ... și, drept urmare, apariția de obiective arheologice. Se descoperă baterii de cuptoare romane de ars ceramică și astfel studiul ceramicii romane de la *Durostorum* devine obiectivul principal. Peste ani, în 1992, va constitui chiar tema tezei de doctorat susținută la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, din București. În acest domeniu colaborează excelent cu colegul Dan Elefterescu de la Muzeul Dunării de Jos din Călărași.

Vreme de 35 de ani, între 1975 și 2010, este coordonatorul științific al șantierului arheologic *Durostorum*, com. Ostrov, jud. Constanța, sit arheologic care continuă să fie cercetat și astăzi de noile

generații de arheologi din Muzeul Național de Istorie a României și ai muzeului din Călărași, iar uneori chiar din Silistra (Bulgaria) – Crișan Mușețeanu fiind cel ce a impulsionat colaborarea științifică româno-bulgară din zonă.

Dar naveta București – Călărași devine tot mai grea. Lipsurile de tot felul din viața cotidiană se accentuează. Familia trebuie întreținută și se transferă ca muzeograf la Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București – Muzeul „Curtea Veche”, pentru perioada 1979–1981, post relativ static și fără mari perspective de viitor. În anul 1980 devine tătic, prin nașterea Antoniei, care peste ani va deveni reporter, redactor și realizator de emisiuni la Radio România.

Arheologia și ceramica romană nu-i dau pace. În fine, în 1981, după multe frecuşuri de natură politică, reușește să se angajeze ca muzeograf la Muzeul Național de Istorie a României, secția Istoria Veche – secție condusă pe atunci de doamna Lucia-Ana Marinescu-Țeposu (mai apoi directoare a muzeului). Aici, la MNIR, își desăvârșește profesiunea. Din muzeograf, după doctorat devine, în 1993, cercetător științific, iar din decembrie 1997 până la pensionare, 2010, director general.

Participă la săpăturile de epocă romană de la Micia (com. Vețel, jud. Hunedoara) (1982–1997), în colaborare cu Muzeul din Deva, și *Histria* (după 1984), acum coleg și colaborator al lui Alexandru Suceveanu și Octavian Bounegru.

Ne cunoaștem de pe la mijlocul deceniului opt al secolului trecut, dar de prin 1980 putem spune că am devenit prieteni, colaborând și sprijinindu-ne reciproc în bunul mers al treburilor la MNIR, în Comisia Națională de Arheologie, în organizarea și participarea la diferite expoziții interne și internaționale – Republica Moldova, Germania, Italia, Grecia, Franța, Danemarca, Elveția, Suedia, SUA, Marea Britanie etc. Ce plăcute au fost *spazieren*-ul între două trenuri, de dimineața până seara, prin centrul Vienei sau *periegheza* de o săptămână prin vechea Eladă.

După 1990, și în special începând cu 1998 – ca director general al Muzeului Național de Istorie a României, ca Vicepreședinte al Comisiei Naționale de Arheologie, ca membru al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor – face parte din Comitetul de organizare al Congresului *Rei Cretariae Romanae Fautores* de la Timișoara (membru, 1994), Comitetul de organizare al celui de al XVI-lea Congres de Bronzuri antice (președinte, 2003), Comitetul de organizare a colocviilor de la *Accademia di Romania de la Roma* (2004), Comitetul de organizare a celui de-al II-lea Congres internațional „International Lychnological Association” (2005–2006), Comitetul de onoare al Asociației „Hellas et Roma” (membru, Geneva, 2009).

Este un participant activ la o serie de colocvii și congrese din străinătate: Aquilea – Grado (2000), Alexandria (Egipt, 2002), Roma (2004), Stockholm (2004), Istanbul (2004) etc; referent în diverse comisii de doctorat la Facultățile de Istorie din București, Cluj, Timișoara, Constanța și Institutul de Arheologie “Vasile Pârvan” București.

Pentru întreaga sa activitate științifică și muzeografică a fost distins de Președintele României cu titlul de Ofițer al Ordinului Național „Seviciul Credincios” (2000), iar de cel al Italiei de Cavaler al Ordinului „Stella della solidarietà italiana” (2009).

Dar mai presus de toate, se poate mândri, alături de mulți dintre noi, de frumosul titlu de BUNIC.

Întru mulți și fericiți ani Crișane, alături de noi și mai ales de familie prin Telega ta dragă.

Georgel Trohani

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

CĂRȚI, CATALOAGE, VOLUME

- *Ateliere ceramice romane de la Durostorum*, București, 2003
- *The Antique Bronzes Typology, Chronology, Authenticity The Acta of the 16th International Congress of Antique Bronzes*, București, 2004 (editor)
- *Corona Laurea, Studii în onoarea Luciei Țeposu-Marinescu*, București, 2005 (co-editor)
- *La basilique episcopale*, Histria, XIII, 2007 (colaborare cu Al. Suceveanu, O. Bounegru, Gh. Poenaru-Bordea)

STUDII, ARTICOLE

- Cîteva torți șampilate de amfore elenistice din județul Ialomița și sud-vestul Dobrogei, *SCIVA*, 26, 1975, 4, p. 541–550 (în colaborare)
- Notă asupra unor geme de la Durostorum, *Pontica*, IX, 1976, p. 199–200 (în colaborare)
- Morminte din secolul IV descoperite la Călărași, *Ialomița. Studii și Cercetări*, I, 1976, p. 75–80
- Arme sarmatice descoperite în județul Ialomița, *SCIVA*, 28, 1977, 2, p. 247–252
- Bronzuri romane din sud-vestul Dobrogei, *SCIVA*, 28, 1977, 4, p. 585–590 (în colaborare)
- Noi descoperiri sarmatice din județul Ialomița, *SCIVA*, 29, 1978, 3, p. 423–432
- Contribution au problème de importation des amphores grecques dans le sud-est de la Munténie, *Dacia N.S.*, 22, 1978, p. 173–200 (în colaborare)
- Oglinzi romane din plumb de la Durostorum, *Pontica*, XI, 1978, p. 105–111 (în colaborare)
- Noi bronzuri romane din sud-vestul Dobrogei, *SCIVA*, 30, 1979, 3, p. 445–452 (în colaborare)
- Spre o tipologie a ștampilelor legiunii a IX-a Claudia în Moesia Inferior, *Studii și Materiale de Muzeologie și Istorie Militară*, 12, 1979, p. 164–185 (în colaborare)
- Fragment de diplomă militară romană de la Durostorum, *SCIVA*, 31, 1980, 3, p. 477–478
- Lampes à estampilles de Durostorum, *Dacia N.S.* 24, 1980, p. 283–306 (în colaborare)
- Cîteva geme romane din sud-vestul Dobrogei, *Studii și cercetări de numismatică*, 7, 1980, p. 126–127
- Noi descoperiri epigrafice pe limesul Dunării de Jos, *Pontica*, XIV, 1981, p. 255–261 (în colaborare)
- Bijuterii romane de la Durostorum, *SCIVA*, 33, 1982, 1, p. 125–130
- Cîteva fragmente sculpturale din sud-vestul Dobrogei, *Pontica*, XV, 1982, p. 255–261
- Bronzuri romane din colecția Mihai Sutz, *MN*, 7, 1983, p. 83–90
- Lampes romaines de Durostorum, *Dacia N.S.*, 27, 1983, p. 109–128 (în colaborare)
- Capsule de sigilii romane din Dacia și Moesia inferioară, *SCIVA*, 35, 1984, 4, p. 361–365
- Fragmente sculpturale de la Troesmis, *Peuce S.V.*, 9, 1984, p. 235–236, p. 631–632
- Ateliers céramiques de Durostorum, *Dacia N.S.*, 29, 1985, p. 147–151
- Teracote de la Durostorum reprezentând-o pe Venus, *Pontica*, XVIII, 1985, p. 185–191 (în colaborare)
- Contribuții privind ceramica romană de la Durostorum, *CCDJ*, I, 1985, p. 67–81 (în colaborare)
- Vase cu figuri dionisiace de la Durostorum, *SCIVA*, 37, 1986, 2, p. 179–183
- Raport preliminar asupra campaniei arheologice de la Micia, punctul Edificiul roman, din anul 1983, *MN*, 8, 1986, p. 63–65

- Necropola din sec. IV e. n. de la Copuzu, *CCDJ*, II, 1986, p. 209–222
- Raport preliminar asupra campaniei arheologice de la *Micia*, punctul “Edificiu roman”, din 1983, *CA*, 8, 1986, p. 63–65
- O nouă lucernă de la Durostorum, *SCIVA* 38, 1987, 1, p. 77–78
- Contribuții privind ceramica romană de la *Durostorum* (II), *CCDJ*, V–VII, 1988–1989, p. 89–119 (în colaborare)
- Contribuții privind topografia Durostorului, *SCIVA*, 41, 1990, 3–4, p. 293–299
- Dobrogea romană, în catalogul expoziției „Romanii în România”, Chișinău, 1991, p. 15–26
- Contribuții privind ceramica romană de la *Durostorum* (III), *Pontica*, XXV, 1992, p. 221–239 (în colaborare)
- Céramique à glasure plombiphère de *Durostorum*, *Pontica*, XXVI, 1993, p. 231–233
- Les ateliers céramiques de *Durostorum*, în S. Zabehlicky-Scheffengger (ed.), *Rei Cretariae Romanae Favtorvm. Acta*, 33. *Congressvs Vndevicesimvs Rei Cretariae Romanae Favtorvm in Dacia Habitvs. MCMXCIV*, Abingdon, 1996, 1996, p. 17–21
- Ceramica africană cu decor în relief de la *Durostorum*, *SCIVA*, 47, 1996, 4, p. 395–399 (în colaborare)
- Imitations locales des sigillés décorés de *Durostorum*, *CA*, X, 1997, p. 343–355
- À propos de la fin des ateliers céramique de *Durostorum*, în volumul *Studia Danubiana, pars Romaniae Series Symposia*, I, București, 1998, p. 169–176
- La typologie des fours céramiques de *Durostorum*, *CA*, XI, 1998–2000, p. 411–423 (în colaborare)
- Un poanson din os de la *Durostorum*, *SCIVA*, 50, 1999, 1–2, p. 83–84
- Un tipar de T.S. de la *Durostorum*, în M. Iacob, E. Oberländer-Târnoveanu, F. Topoleanu (ed.), *Istro-pontica. Muzeul tulcean la a 50-a aniversare, 1950–2000. Omagiu lui Simion Gavrilă la 45 de ani de activitate, 1955–2000*, Tulcea, 2000, p. 229–230
- Les ateliers céramiques de la légion XI Claudia a Durostorum, în volumul *Civilisation greque et cultures antiques périphériques, Hommage à Petre Alexandrescu à son 70e anniversaire*, București, 2000, p. 342–344
- Contribuții privind ceramica romană de la *Durostorum* (IV), *Peuce, S.N.*, II (XV), 2004, p. 95–142 (în colaborare)
- Contributions a la ceramique romaine de *Durostorum*, *Ephemeris dacoromana*, XII, 1, 2004, p. 159–171
- Un prototype de lampe de *Durostorum*, în C. Mușețeanu, M. Bărbulescu, D. Benea (ed.), *Corona Laurea. Studii în onoarea Luciei Țeposu Marinescu*, București, 2005, p. 343–347
- Les ateliers de lampes de *Durostorum*, în C. A. Roman, N. Gudea (ed.), *Lychnological Acts 2. Acts of 2nd International Congress on Ancient and Middle Age Lighting Devices. Trade and Local Production of Lamps from the Prehistory until the Middle Age* (Zalău-Cluj-Napoca, 13th–18th of May 2006), Cluj-Napoca, 2008, p. 183–185, pl. 125–127 (în colaborare)